

A Pszichiátriai Érdekvédelmi Fórum állásfoglalása, a Makai Gábor pszichológussal - 2019. szeptember 3-án, z ATV-n készült- interjú ügyében, avagy a bűnbak kórképek káros hatásai

Stigmát gerjeszt, illetve démonizálja az ATV „Brutális családirtás Andornaktályán” című műsorában interjúvolt pszichológus a pszichiátriai kórképeket, ugyanakkor az is zavaró, hogy az interjúalany számos szakmaiatlan állítást tesz. Az egyik példa erre, hogy elveti a megtörtént esetekben a kiterjesztett öngyilkosság lehetőségét. Ugyanakkor az „állatozás” eltereli a figyelmet a személyes felelősségről, pusztán az érzelmi túlfűtöttség, a mentális zavarral élők stigmatizálása jellemzi az egész adást. A szakértőnek talán a lelki jelenség mozgatórugóiról kellene beszélnie, de éppen ezekre nem ad hiteles magyarázatot, ezekről nem vesz tudomást, leegyszerűsíti, démonizálja azokat: állat, elmebeteg stb.

Természetesen utólag nem könnyű ezeket a szörnyű eseményeket pontosan megérteni és óvatosnak kell lenni az interpretációval. De az nem igaz, hogy a kiterjesztett öngyilkosságot nem tervezik: igenis tervezhetik. Az ilyen tettekre leggyakrabban ez a magyarázat. Sajnos hasonló tettet követett el pl. Cigány Dezső, illetve dr. Germán Tibor (Bajor Gizi férje), a nagy formátumú emberek közül. Azt sem jól látja az interjúalany, hogy az ilyen tettek nem járványosak. Az öngyilkosságoknál sajnos gyakran előfordult ilyen, s a kiterjesztett öngyilkosság is elindíthat „járványt”.

A pszichiátriai és a társ-szaktmák neves művelői, valamint a hazai és nemzetközi érdekvédelem elítéli és elutasítja a riportban elhangzottakat és javasolja, hogy az interjúalany essék komoly szakmai vizsgálat alá, annak megállapítására, hogy alkalmas-e hivatása gyakorlására, illetve a tömegkommunikációban való szereplésre. A közvélemény megnyugtató és helyes tájékoztatása ilyenkor a csatorna dolga, s erre a körülményre felhívtuk a figyelmet. Válaszukban szakmai kérdésként kezelendőnek minősítették a problémát, ami részben elfogadható.

Kielégítő magyarázatot a miértekre mégsem kapunk. Nagyon leegyszerűsítő és erősen általánosító megközelítés, az indulati kontroll hiányára felfűzni tragédiákat. Impulzuskontroll zavara jóval több embernek van, mint ahányan ölnek. A szkizofréniát nehéz a jelenleginél (a közgondolkodás már így is szinte „vérfarkasokként” tekint a pszichózissal élőkre) is jobban diabolizálni, ez azonban itt mégis bekövetkezik, mintegy megerősítve egy téves sztereotípiát a hétköznapi emberek fejében; a szkizofrén ölt, vagy minimum ölni fog. Az interjú során a meginterjúvolt szakpszichológus keveri az elmebeteg (ez persze ma már tudományosan nem használt fogalom, de hozzá ez még nem jutott el talán) és a pathológiás személyiség fogalmát, majd állathoz hasonlítja az ilyen embereket. Nem azonos a pszichiátriai zavar és annak tüneti súlyossága a veszélyességgel, pedig az interjúalany erre is utal. Az interjú során úgy tűnik fel, mintha minden veszélyes dolgot elkövető ember mentális zavarban szenvedne és a súlyosabb mentális zavarok egyenes utat jelentenének az „állattá váláshoz”. Eközben az emberölést elkövetők egyikénél sem volt ismert mentális betegség, amely pedig nem hirtelen szokott kialakulni és nem is ebben az életkori csoportban. Alkohol és drog viszont előfordul: az alkohol és szerfogyasztáshoz kapcsolódó veszélyes viselkedés pedig sokkal (kb. hatszor) gyakoribb, mint a mentális betegségekkel összefüggő.

Szakmailag a legenyhébb bántalmazás esetén is fontos különbséget tenni a bántalmazó személyiség és a kapcsolati bántalmazás között. Diszfunkcionális kapcsolatban a neurotipikus személy viselkedése is válhat bántalmazó jellegűvé. Ha azonban az agresszív viselkedés, bántalmazás egyazon személy több emberi kapcsolatában is megjelenik, akkor nagyobb valószínűséggel beszélhetünk a személyiség bántalmazó viselkedéséről.

mintázataról. Ennek a háttérben valóban állhatnak olyan pszichiátriai kórképek, mint például valamilyen személyiség zavar (pl. antiszociális személyiség szerveződés: az ilyen személyre jellemző számos koragyerekkori deficit, de elsősorban az öléshez való gátolatlan viszonyulás, pl. állatok bántalmazása, elpusztítása, lelkiismeretfurdalás nélkül). Ez a személyiség probléma azonban elkülönítendő a pszichotikus zavartól és általában a személyiségzavaroktól, annál is inkább, mert a pszichotikus zavar például együtt jár a racionális gondolkodás tartós, vagy átmeneti sérülésével. Több ember megöléséhez (akár beszűkült a tudat, akár nem), cselekvési forgatókönyv szükséges, az átlagos pszichotikusnak pedig éppen ez a működésmódja nem funkcionál elég jól, a legtöbb esetben.

Magyarországon a befejezett emberölések (kb. évi 130 eset) elkövetőinek mintegy egy százaléka szenved pszichotikus betegségben. A páciensek a mindennapi életben, ennél jóval nagyobb százalékban áldozatok... Kérünk erre is magyarázatot az interjúalanytól, aki a szakirodalmi ismeretek elmélyült ismerete helyett, sajnos személyes asszociációival terhelte meg a műsor hallgatóit, amelyben összemossa az emberölést a betegséggel és az „állattá válással”. Ez a nézőpont nem jelent többet, mint, hogy tanult kollégánk jól megijedt és hirtelen ítélkezni kezdett ennek hatására. Ezáltal maga is fokozza a mentális zavarral élőket sújtó -áldozattá válásukat erősítő- megbélyegzést és diszkriminációt. Ártalmas és szakmailag-etikailag kétséges dolgot művel.

Az elkövetőknek a jelenlegi ismeretek szerint nem volt diagnózisuk, nem voltak pszichiátriai ellátásban. A kórképek stigmatizálása annyira elég, hogy levegyük a felelősséget a társadalomról; a család konkrét társas közegéről. Akik közül (családtagok, barátok, rokonok, kollégák, területileg illetékes egészségügyi és szociális ellátók stb.) bárki több ponton is beléphetett volna, segítő szándékkal, vagy akár munkaköri tevékenysége részeként, például, mint (gyermek)védelmi jelzőrendszeri tag. Az andornaktályi esetben volt ugyan bírósági határozat, ám az ebben foglaltak nem teljesültek, ami nem járt következménnyel. Holott nyilvánvaló, hogy akár egy válási krízis is erős indulatokkal járhat. A legpontosabb előrejelző a családon belüli erőszak, ami ezekben a családokban általában már a tragédiát megelőzően évek óta jelen van. A párjukat és gyakran gyerekeiket is bántalmazó férfiak gyakran már több esetben megjelentek a rendszerben, például egy távortartási végzés kapcsán. Az esetek nagy részében a nyilvánvaló jelek ellenére sem teszi meg senki a megelőző lépéseket, az áldozatok sokszor nem kapnak megfelelő segítséget.

A műsorban a stigmatizálás magaslatokba emelkedik, a leminősítés, a mentális problémával élők marginalizálása, gyilkosokká degradálása, a lélekgyógyászatot végzők állatorvossá minősítése felmagasztosul.

A csatorna azt is elmulasztotta, hogy megmutassa a Lelki Elsősegély Telefonszolgálatának telefonszámát, amelyet pedig a média-irányelvek ilyen esetekre előírnak. Az áldozatok segítéséhez többek között jól kidolgozott protokollokra van szükség, amiket a szakemberek képesek is alkalmazni; és elérhetővé kell tenni a bántalmazottakat segítő szolgáltatásokat. A telefonszám: **116-123**.

M e g j e g y z é s

Ezt az állásfoglalást önállóan a PÉF készítette, de kívülre számos, a PÉF-től független szakember is aláírja, akik kijelentik, hogy az állásfoglalásban foglaltakkal nem szó szerinti értelmezésben azonosulnak. Mivel azonban fontosnak és szükségesnek látják a probléma kezelését, nevüket adják. Hozzájárulásuk nem jelenti a tartalom egészének elfogadását.

Egyszersmind megállapítják és kiemelik, hogy a riport egyes rétegek igaztalan megbélyegzésére alkalmas, tartalma súlyos szakmai tévedésekkel terhes. Ezért egységesen fellépnek az egyoldalúságot megjelenítő kijelentések, a tendenciózus, igaztalan, alaptalan következtetések, és összességében -az ebben a riportban megjelenő- szegregációs, tudománytalan, stigmatizáló -a mentális betegséggel élőket, valamint a szakmát egyaránt leminősítő- jelenség ellen.

Budapest, 2019. szeptember 17.

A l á í r ó k

- 1/ Radó Iván elnök
az Országos Fogyatékosügyei Tanács tagja
Pszichiátriai Érdekvédelmi Fórum, amely a
Fogyatékosügyei Országos Szakmai Kollégium tagja,

Mental Health Europe, Hungarian National Focal Point
- 2/ Dr. Harangozó Judit pszichiáter, neurológus és pszichoterapeuta, orvosi rehabilitációs szakorvos,
főorvos, az Ébredések Alapítvány - Awakenings Foundation vezetője
Semmelweis Egyetem Közösségi Pszichiátriai Centruma - Community Psychiatry Centre of
Semmelweis University
- 3/ Szabóné Streit Zsófia Judit antistigma koordinátor
Magyar Antistigma Kezdeményezés
Magyar Hanghalló Mozgalom - Hearing Voices Movement Hungary
- 4/ Székely András, a European Alliance Against Depression (EAAD) magyarországi képviselője, a
Magyar Lelki Elsősegély Telefonszolgálatok Szövetsége (LESZ) volt elnöke
- 5/ Prof. Rácz József pszichiáter, pszichoterapeuta, tanszékvezető egyetemi tanár, a Kék Pont
Drogkonzultációs Központ és Drogambulancia Alapítvány szakmai igazgatója
- 6/ Dr. Gazdag Gábor, címzetes egyetemi docens, centrumvezető főorvos
Jahn Ferenc Dél-pesti Kórház, Rendelőintézet Pszichiátriai és Addiktológiai Centrum
- 7/ Dr.Silling Tibor pszichiáter, addiktológus szakorvos
a Magyar Pszichiátriai Gondozók Regionális Egyesületének elnöke
- 8/ Dr.Kassai-Farkas Ákos pszichiáter
- 9/ Dr.Lehóczky Pál pszichiáter, pszichoterapeuta
- 10/ Dr. Wernigg Róbert pszichiáter, pszichoterapeuta, EFOP-1.2.6_VEKOP-17 Családbarát Ország
projekt, szakmai vezető
- 11/ Dr. Bodrogi Andrea neurológus, pszichiáter, addiktológus főorvos, -
Ébredések Alapítvány,
- Semmelweis Egyetem Közösségi Pszichiátriai Centrum,
- Kék Pont Drogkonzultációs Központ és Drogambulancia Alapítvány
- 12/ Dr. Ratkóczy Éva pszichiáter, pszichoterapeuta, a Nap-Kör Mentálhigiénés Alapítvány képviselője
- 13/ Dr. Baran Brigitta egyetemi docens,
Semmelweis Egyetem Pszichiátriai és Pszichoterápiás Klinika
Forenzikus Pszichiátriai Munkacsoport vezető
- 14/ Dr. Lőrincz Zsuzsanna
pszichiáter, pszichoterapeuta, főorvos
Egységünkért Alapítvány kuratóriumi elnök

- 15/ Dr. Purebl György pszichiáter, pszichoterapeuta, a Magyar Pszichiátriai Társaság volt elnöke
- 16/ Dr. Szekeres György PhD, egyetemi docens,
Semmelweis Egyetem Pszichiátriai és Pszichoterápiás Klinika Kútvölgyi Klinikai Tömb
- 17/ Prof. Balázs Judit pszichiáter, gyermek-, és ifjúságpszichiáter szakorvos,
tanszékvezető egyetemi tanár,
az MPT megválasztott elnöke
- 18/ Prof. Kurimay Tamás, címzetes egyetemi tanár,
Európai Pszichiátriai Társaság elnökségi tag,
Magyar Pszichiátriai Társaság, Külügyi Bizottság vezető
- 19/ Gyene Piroska elnök, Értelmi Fogyatékossgal Élők és Segítőik Országos Érdekvédelmi Szövetsége
- 20/ Dr. Bakonyi Péter író, szociológus, a Téboly, terápia stigma című -1983-ban megjelent- kötet szerzője